

בס"ד. ש"פ תבוא, ח"י אלול ה'תשל"ג*

קומי אורי כי בא אורך גו¹, הנה, כי בא אורך הוא טעם על קומי אורי. שהקב"ה אומר לישראל², דכיון שכבר בא אורך, האור שלך (של ישראל), לכן צריכה את לקום ולהאיר. וצריך להבין מהו ענינם של שני אורות אלה, האור של ישראל עצמם והאור שצריכים להאיר. ויובן זה ע"פ מה דאיתא בילקוט³, אמרו ישראל לפני הקב"ה, עשינו לך מגורה בימי משה וכבתה, בימי שלמה וכבתה, מכאן ואילך אין אנו ממתניין אלא לאורך, שנאמר⁴ כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, וכך אמר הקב"ה קומי אורי כי בא אורך. ומזה שמדמין קומי אורי כי בא אורך לבאורך נראה אור, מובן, ששני הענינים שבפסוק קומי אורי כי בא אורך הם דוגמת שני הענינים שבפסוק באורך נראה אור.

(ב) ויובן זה בהקדים מה שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה כי עמך מקור חיים באורך נראה אור⁵, שבפסוק זה יש ד' ענינים. חיים, מקור חיים, אורך ואור. וד' ענינים אלו הם בסדר מלמטה למעלה. חיים הוא החיות אלקי שמתלבש בעולמות, ממלא כל עלמין. נויש להוסיף ביאור, דזה שנק' בשם חיים לשון רבים הוא, כי החיות המתלבש בעולמות ונבראים הוא בריבוי התחלקות, בכל

(* יצא לאור בקונטרס ח"י אלול — תשמ"ט, "לקראת יום הבהיר ח"י אלול, יום הולדת את שני המאורות הגדולים, הבעש"ט (בשנת נח"ת) ואדמו"ר הזקן (בשנת קה"ת) .. מוצש"ק פ' כי תבוא ה'תשמ"ט".
 (1) ישעי' ס, א. — התחלת וראש ההפטורה דש"פ תבוא, דמיני' מתברכין כל שיתא יומין שלאחריו (זח"ג סג, ב. פח, א), כולל (ובמיוחד) יום ח"י אלול, שחל בשנה זו (תשמ"ט*) ביום השני שלאחריו**.
 וראה תורת הבעש"ט עה"פ שנאמרה ביום ההולדת שלו, בש"פ תבוא ח"י אלול (כהקביעות דשנה זו — ה'תשל"ג) תרנ"ב (בג"ע) — נדפס בכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' ג. ספר השיחות תרצ"ז ע' 207. ולהעיר מהשייכות ד"קומי אורי" לח"י אלול — ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה סי"ד (לקו"ד כרך ג תפ, סע"ב. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 129), שבח"י אלול תק"ה (שאז נולד רבינו הזקן) — שהקביעות דח"י אלול אז היתה ביום הרביעי — אמר הבעש"ט לתלמידיו, אשר "ביום הרביעי וואָס בו נתלו המאורות, איז אין דעם יום הרביעי פון קומי אורי אַראָפגעקומען אַ נשמה חדשה וועלכע וועט באַלייכטן די וועלט אין תורה הנגלית והחסידות".

(2) בתרגום (וכ"ה ברד"ק ובמצודת דוד שם) "קומי אנהרי ירושלים". אבל בילקוט (הובא לקמן בפנים) שזוהו מאמר הקב"ה לישראל.
 (3) שמעוני עה"פ (רמז תצט בתחלתו) [והוא ממדרש תהלים על הפסוק (תהלים לו, י) כי עמך מקור חיים גו'. פסיקתא פכ"א]. — הובא ונתבאר באוה"ת (יהל אור) לתהלים שם (ס"ע קלה).
 (4) תהלים שם.
 (5) דשנת ה'ש"מ (נדפס בסה"מ ה'ש"ת ע' 11 ואילך). בהמובא לקמן בפנים — ראה שם בתחלת המאמר (ע' 11) ובסופו (ע' 19).

(* וכן היתה הקביעות בשנת נח"ת — שנת הולדת הבעל שם טוב (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 141).
 (** בתוך השלשה ימים דבתר שבתא — ראה פסחים קו, סע"א. שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ט ס"ח. ועוד. וראה גם פנ"ח שער ח"י (שער השבת) פ"א. סהמ"צ להצ"ח, א. ולהעיר גם מהדין (שו"ע אדה"ז או"ח ססמ"ה ס"ג. ובכ"מ) שפחות משלשה (במקום) כלבוד דמי.

נברא לפי ענינו]. מקור חיים הוא אור הסובב כל עלמין. אורך הוא תורה, תורה אור⁶, שלמעלה גם מסובב. והאור שנראה ע"י אורך הוא למעלה גם מאורך, ועד שאורך אינו אלא הכנה להאור שנראה על ידו.

ג) **והנה** בכדי לבאר העילוי דאורך, שע"ז יובן גודל מעלת האור שנראה ע"י אורך (שהוא למעלה גם מאורך), יובן זה בהקדים הביאור דבחי' מקור חיים, שיש בזה שני פירושים. דזה שנק' בשם מקור חיים הוא, כי גם אור הסובב, להיותו הארה בלבד, הוא מקור (עכ"פ) (לאור הממלא וע"ז, גם) להחיות המתלבש בעולמות⁷. ושמקור חיים קאי על האור שלמעלה מבחי' מקור להחיות דממכ"ע, וזה שנק' בשם מקור חיים הוא כי ממנו נמצא החיות [וע"ד מ"ש בלקו"ת⁸ בענין מה שהקב"ה נקרא צור חיינו, דפירוש צור הוא מקור ושרש כל שרשי ההתהוות⁹, דאיין הכוונה בזה שהוא מקור ח"ו להתהוות, אלא שכל שרשי ההתהוות נמצאו ממנו¹⁰]. וזהו מ"ש כי עמך מקור חיים, דבתיבת עמך שני פירושים¹¹. שההדגשה בעמך היא שהוא רק עמך ולא אתה, דבר הטפל ובטל לך. ושההדגשה בעמך היא שאינו ענין לעצמו אלא עמך, מיוחד עמו ית'. וע"ד מ"ש במדרש¹² עה"פ¹³ אם כסף תלוה את עמי, אם כסף תלוה כו' את עמי, מה אני כו' אף אתה כו'. ויש לומר, דשני פירושים אלו הם בהתאם לשני הפירושים (דלעיל) במקור חיים. דלהפירוש שמקור חיים הוא בחי' מקור לחיים, הפירוש דכי עמך מקור חיים הוא שענין מקור חיים הוא רק עמך ולא אתה, טפל ובטל לך. ולהפירוש שמקור חיים הוא שהחיים נמצאים ממנו (אבל לא שהוא בחי' מקור), פירוש כי עמך מקור חיים הוא שהמשכת החיים היא רק מעמך, מבחינת האור שמיוחד עמו ית'¹⁴.

ד) **והנה** גם להפירוש שהכוונה במקור חיים היא שממנו נמצאו החיים (ולא שהוא בבחי' מקור להם), מ"מ, מזה שנקרא בשם מקור חיים (חיות העולמות), מוכח שיש לו שייכות לעולמות. וזהו מה שלאחרי שאומר כי עמך מקור חיים מוסיף באורך גו' (שסדר הענינים שבהפסוק הוא מלמטה למעלה, כנ"ל), דאורך הוא למעלה

(6) משלי ו, כג.

(7) ולהעיר מלקו"ת אמור לא, ד, ש"מקור חיים" "הוא בחי' המקור חיים המתלבש בבחי' ממכ"ע".

(8) אחרי כו', ג. וראה גם יהל אור לתהלים שם אות ו (ע' קלח), דפירוש "מקור" בפסוק זה הוא "ע"ד הנז'

בענין ונצבת על הצור, שהצור מקור מוצא האש".

וביהל אור שם (לפני זה) מבחי' ר"פ וישלח (הובא גם בלקו"ת ויקרא בהוספות נד, א) "ומפני זה נק'

הקב"ה מקור לפי שכחו אינו פוסק לעולם ולעולמי עד . . כי עמך מקור חיים".

(9) ראה מו"נ ח"א פט"ז. ספר הליקוטים — דא"ח צ"צ ערך צור.

(10) המשך תער"ב ח"ג ע' א'שלד.

(11) יהל אור שם אות ד (ע' קלז).

(12) שמור"ד ס"פ לא — הובא ביהל אור שם אות ו לענין כי עמך מקור חיים.

(13) משפטים כב, כד.

(14) ויש לומר, דזהו גם המשך הענינים שביהל אור שם, דלאחרי שמבאר שפירוש "מקור" כאן הוא "שכחו

אינו פוסק כו" או שהוא ע"ד צור (כנ"ל הערה 8) — הוא מבאר (באותו האות) דפירוש "עמך" כאן הוא

ע"ד "אתה עמי". ועפ"י יומתק גם מה שבאות זה מובא רק פירוש השני ד"עמך" — כי זה בא בהמשך

להפירוש "מקור" שבתחילת האות.

משייכות לעולמות. ולכן נקרא בשם אור (אורך), דענין האור הוא שהוא דבוק בהמאור ומעין המאור¹⁵. היינו, שאינו בבחי' מציאות, ובמילא אין שייך שיהי' מקור לאיזה דבר, וכל ענינו הוא שהוא גילוי המאור. ומדייק באורך, דנוסף על זה שאור בכלל (גם כמו שהוא מתפשט מחוץ להמאור) כל ענינו הוא התפשטות וגילוי המאור כנ"ל, הנה באור גופא הוא אורך, אור שלך, אור הכלול בעצמותו. דבכללות הוא אוא"ס שלפני הצמצום (כמבואר בכ"מ¹⁶ דכללות האור שלפני הצמצום הוא אור הכלול בעצמותו). דאור זה הוא למעלה משייכות לעולמות, ולכן, בכדי שתהי' התהוות העולמות צ"ל סילוק האור¹⁷. ועל זה ארז"ל¹⁸ עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמנו בלבד, דהאור שלפני הצמצום (דהתחלת הבריאה היא הצמצום, ועד שלא נברא העולם הוא לפני הצמצום¹⁹) נקרא שמו, דכמו ששמו של האדם אינו מציאות כלל (גם לא כהמציאות דאור) וכל ענינו הוא מה שהאדם פונה להקוראים אותו בשמו²⁰, עד"ז הוא בהאור שלפני הצמצום, שאינו בבחי' מציאות וכל ענינו הוא רק שהוא שמו, הוא ושמנו בלבד²¹.

(ה) **והנה ידוע**²² דבאוא"ס שלפני הצמצום יש (בכללות) ב' מדריגות. עצם האור והתפשטות האור. ובהתפשטות האור גופא ישנן ב' מדריגות בכללות. גילוי לעצמו, והוא השרש דאור הסובב²³. והגילוי השייך לעולמות (דעם היות שכללות האור שלפני הצמצום הוא כלול בעצמותו כנ"ל, הנה בעצמותו גופא הוא גילוי השייך לעולמות), והוא השרש דאור הממלא²³. וע"פ הידוע, דהמשכת האור למעלה אינה בדרך הכרח ח"ו²⁴, וגם המשכת האור שלפני הצמצום (גם הגילוי לעצמו שלמעלה מהגילוי השייך לעולמות) הוא בשביל איזו כוונה לצורך העולמות²⁵,

15) סה"מ ה'תש"ג ע' 164. ובכ"מ.

16) המשך תרס"ו ע' קפ ואילך. שם ע' רכה. ועוד.

17) ע"ח שער א (דרוש עיגולים ויושר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתם.

18) פרקי דר"א פ"ג. — יש שם גירסאות אחרות, דיוק גירסא זו דוקא מבואר בהקדמת השל"ה בתחילתה

(ג, ב), הובא בלקו"ת שה"ש יד, ג. וכ"ה גם בפרדס שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פ"א. וראה ג"כ תקו"ז תיקון יט (מ, ב).

19) סה"מ תרנ"ד ע' רצט. המשך תרס"ו ס"ע קפג ואילך. ועוד.

20) ראה סה"מ תקס"ב ע' רפא בענין הי' הוא ושמנו בלבד, ש"אור" הוא "התפשטות" משא"כ שם" הוא "גילוי". דהחילוק בין "התפשטות" ל"גילוי" הוא, דהתפשטות הוא (ראה שם ע' רפ) שמתפשט חוץ למקומו, וכמו האור שמתפשט בחלל העולם מחוץ להשמש, שהוא כמו חידוש והוספה על הדבר המתפשט, משא"כ "גילוי" הוא במקומו של הדבר המתגלה (ולא חוץ ממנו)*, ולכן אינה הוספה אמיתית על הדבר המתגלה (ראה סה"מ שם ע' רפ. סידור (עם דא"ח) ד"ה זכר רב טובך — מת, א ואילך).

21) ראה גם המשך תרס"ו ע' קפו, דהטעם שנק' "שמו" ולא "אור" הוא, כי "שם" מיוחד יותר מ"אור". אלא שהביאור שם הוא באו"א.

22) ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' תקי ואילך. ובכ"מ.

23) שם ס"ע תקטו ואילך. וראה גם שם ע' קפה. ובכ"מ.

24) ראה בארוכה המשך הנ"ל ע' קעח. קפ. ובכ"מ.

25) המשך תער"ב ח"א פקכ"ח (ע' רמו ואילך). סה"מ ה'תש"ג ס"ע 124.

(* ועד"ז הוא מה שהאדם פונה כשקוראין אותו בשמו, שענינו הוא (רק זה) שהוא פונה. משא"כ באור, כמו אור השמש לדוגמא — נוגע בוה מה שנעשה אור לארץ ולדריים עלי', ולא זה שהשמש מתגלה.

נמצא, דזה שב' הבחינות דסוכב וממלא שלאחרי הצמצום נמשכים מב' הגילויים (גילוי לעצמו וגילוי השייך לעולמות) שלפני הצמצום הוא באופן שהגילויים שלפני הצמצום שייכים²⁶ להבחינות שלאחרי הצמצום. ומזה מובן, שגם האור שלפני הצמצום נכלל במקור חיים²⁷, ואורך (שהוא למעלה ממקור חיים) הוא נעלה יותר גם מהאור שקודם הצמצום. וי"ל שזהו מה שמבאר בהמאמר דאורך קאי על תורה (תורה אור), דהתורה אינה בשביל העולמות, אדרבא, התהוות כל העולמות (כולל גם הגילויים שלפני הצמצום, שהוא לצורך העולמות) הוא בשביל התורה²⁸.

1) וממשיך בכתוב נראה אור, שהוא למעלה גם מאורך, ועד שאורך אינו אלא הכנה להאור הנראה על ידו (כנ"ל מהמאמר). ויש לומר הביאור בזה

ע"פ הידוע²⁹ בענין תורה ונש"י, דשרש ישראל הוא למעלה משרש התורה³⁰, כדאיתא בתדב"א³¹ שני דברים קדמו לעולם תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהם קודם, כשהוא אומר צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל, אומר אני ישראל קדמו. אלא שנש"י נמשכו וירדו בבחינת מציאות בפ"ע, כמו הבן (בנים אתם לה' אלקיכם)³² שעם היותו מעצמות האב, הוא מציאות נבדל³³, והתורה גם כמו שנמשכה למטה היא מיוחדת עמו ית', אורייתא וקוב"ה כולא חד³⁴. וזהו הטעם שמעלתן של ישראל (שקדמו לתורה) נתגלתה ע"י התורה (שבתורה נאמר צו את בני ישראל, דבר אל בני ישראל), כי הנשמות, כמו שהן מצד עצמן, להיותן מציאות נבדל, השרש שלהם הוא בהעלם, משא"כ תורה, שהיא חד עם הקב"ה, היא בחי' גילוי (ותורה אור), וע"י התורה מתגלה (גם) השרש דישראל. ועפ"ז יש לומר ששני הענינים דבאורך נראה אור הם תורה וישראל. אורך היא תורה (כנ"ל), והאור שנראה ע"י אורך הוא השרש דישראל שמתגלה ע"י התורה³⁵.

2) וזהו קומי אורי כי בא אורך, דשני ענינים אלו (אורי ואורך) הם דוגמת שני הענינים דבאורך נראה אור (כנ"ל בתחלת המאמר). אורך, האור של ישראל עצמם, הוא ע"ד באורך (אור שלך), וקומי אורי, האור שישראל מאירים, הוא ע"ד

26 ראה גם המשך תרס"ו ס"ע תקטו "להיות שהוא בבחי' המשכה וגילוי .. הוא בבחי' מקור עכ"פ".

27 וכ"מ בלקו"ת ויקרא בהוספות נב, א"ב.

28 ראה פרש"י ר"פ בראשית. וראה ד"ה החודש הזה ה'תשמ"ז ס"ד (לעיל ח"ב ע' קיב ואילך).

29 ראה בארוכה סה"מ היש"ת ע' 61 ואילך. ה'תש"ד ע' 129 ואילך. ה'תש"ה ע' 121 ואילך. ובכ"מ.

30 להעיר, דענין זה (שישראל קדמו לתורה) שייך לענין ביכורים דריש פרשתנו — ראה אוה"ת פרשתנו (ע' תתל"ד. שם ע' תתרט"ט) דתרומה (אותיות תורה מ' — זח"ג קעט, א) היא תורה, וביכורים שקודמים לתרומה הם ישראל שקדמו לתורה.

31 כ"ה במקומות שבהערה 29. וראה תדב"ר פי"ד. ב"ר פ"א, ד. וראה לקו"ש חל"ד ע' 222 הערה 48.

32 ראה יד, א.

33 ולהעיר מהמבואר בד"ה כי עמך היש"ת ע' 18, דגם זה שישראל עלו במחשבה "היא המחשבה עצמית כמו שחושב כביכול בדבר הנבדל".

34 הובא בתניא פ"ד ורפכ"ג בשם זוהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, סע"א. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א). ועוד.

35 ויש לומר, דזה שבתורה כתיב "אורך" ובישראל "אור" — הוא, כי תורה היא מיוחדת וישראל נעשו מציאות נבדל.

האור שנראה ע"י אורך (שלמעלה מאורך). ויובן זה ע"פ המבואר במק"א³⁶ בענין נשמה וגוף, דבנשמות כתיב³² בנים אתם להוי' אלקיכם³⁷, ולכן, האהבה וההתקשרות דהקב"ה לישראל מצד נשמתם היא כמו אהבה טבעית כביכול (ע"ד אהבת אב לבנו). היינו, ששרש אהבה זו היא ממדריגה ששייכת שם תפיסת מקום דהנאהב, ואינה מעצמותו ממש. משא"כ האהבה וההתקשרות דהקב"ה לישראל מצד הגוף שלהם, היא (לא מצד מעלת הגוף, גם לא המעלה ד"בן", מעלה עצמית, אלא) מצד זה שהקב"ה בחר בהגוף דישראל³⁸, בבחירתו חפשית, שבחירה זו היא מעצמותו ממש. אלא, שמעלת הנשמה (שהיא בן להקב"ה) היא בגילוי, משא"כ מעלת הגוף (שבו הוא בחירת העצמות) היא בהעלם. וע"י שהנשמה עובדת עם הגוף, מתגלה בו מעלתו, בחירת העצמות.

ועפ"ז יש לומר פירוש קומי אורי כי בא אורך, שאורך הוא האור דהנשמה, וקומי אורי הוא שע"י האור דהנשמה (בא אורך) היא צריכה לעבוד בהגוף ולהאיר אותו, שע"י נתגלה ענין נעלה יותר מהאור של הנשמה (אורך), ע"ד שנת"ל (סעיף ב) בענין באורך נראה אור, דהאור שנראה ע"י אורך הוא נעלה יותר מאורך.

(ח) **והנה** מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה כי עמך מקור חיים הנ"ל, שהפסוק כי עמך מקור חיים גו' הוא מאמר כנס"י להקב"ה בזמן הגלות³⁹. דהנה בזמן הגלות, הצמאון לאלקות הוא יותר מבזמן הבית, וכתורת הבעש"ט (בעל יום ההולדת דח"י אלול) עה"פ⁴⁰ צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ צי' ועיף בלי מים, כן בקודש חזיתך, דצמאה לך נפשי גו' הוא בזמן הגלות (בארץ צי' ועיף בלי מים), וע"ז נאמר כן בקודש חזיתך — הלואי בקודש חזיתך. ובזמן הגלות אומרת כנס"י להקב"ה, רבש"ע כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, מיט דיר רבש"ע איז דער קוואל פון לעבן, מיט דיין ליכטיקייט זעען מיר ליכט. וע"פ המבואר לעיל סעיף א (ע"פ דרשת הילקוט) שקומי אורי כי בא אורך הוא ע"ד באורך נראה אור, יש לומר, שגם מאמר הקב"ה לכנס"י קומי אורי כי בא אורך [הגם שמפשוט הלשון כי בא אורך (שכבר בא) משמע שמדבר בזמן הגאולה], הוא (גם) בזמן הגלות. היינו, שגם בזמן הגלות, ובפרט בימים האחרונים דהגלות, אפשרי וצריך להיות הענין דקומי אורי כי בא אורך, הן בנוגע לאור הנשמה (אורך) והן בנוגע לזה שהנשמה מאירה את הגוף (קומי אורי).

36 ראה בארוכה לקו"ש ח"י"ח ע' 409. וראה לקו"ש ח"י"א ע' 5 ואילך.

37 ובתניא רפ"ב שזה קאי על הנשמה.

38 תניא פמ"ט (סט, סע"א ואילך). וראה ספר השיחות תורת שלום ע' 120.

39 לכאורה מוכרח כן גם ממ"ש בילקוט (הובא לעיל ס"א) "אין אנו ממתנין אלא לאורך .. באורך נראה אור", שהרי זה ש"ממתנין" הוא לפני הגאולה. אלא שהפירוש בילקוט בפשוטות הוא שעכשיו רק ממתנין לאורך שיהי' לע"ל, ואז "נראה אור", "נראה" לשון עתיד. והחידוש בהמאמר הוא, שפירוש "נראה אור" הוא "זעען מיר" (לשון הוה), כדלקמן בפנים. היינו, שגם עכשיו "רואים" ישראל האור (דלע"ל).

40 תהלים סג, ב"ג.

וְעַיִי מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות⁴¹, ובפרט בהענין דקומי אורי כי בא אורך, מקרבים וממהרים עוד יותר את הגאולה העתידה, שאז יהי' קומי אורי כי בא אורך כפשוטו (שכבר בא), ובאופן של זריזות, כסיום וחותם ההפטורה⁴² — אחישנה⁴³.

(41) ראה תניא רפ"ז.

(42) ישע'י ס, כב.

(43) כי ע"י מעשינו ועבודתינו נעשה "זכו", שאז — "אחישנה" (סנהדרין צח, א).